

กิเลสพาลอยตัว

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมเนาะ เราจะมาปฏิบัติธรรมเพื่อความสุข เกิดมาทุกคนปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์นะ แต่เวลาความเป็นจริงในชีวิตมันเป็นสังขธรรม ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง มันบีบคั้นในหัวใจเราจะมากจะน้อยก็แล้วแต่ ถ้าเป็นทุกข์หยาบๆ โลกเขาปากกั๊ดตีน ถีบกัน หายู่หากิน ทุกข์หยาบๆ ของเขา

ดูชาวไร่ชาวนาสิ หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดินนะ เวลาทำไร่ไถนาแล้วประสบความสำเร็จไม่ประสบความสำเร็จของเขานั้นก็อยู่ที่อำนาจวาสนา ถ้าน้ำทำอุดมสมบูรณ์เขาก็ได้ ผลตอบแทนของเขา ถ้ามันเกิดภัยแล้ง เกิดต่างๆ มานะ ปากกั๊ดตีนถีบ ความเป็นอยู่ของโลกเขา ถ้าเรามีวิชาชีพ เรามีวิชาชีพสิ่งใดขึ้นมาก็แล้วแต่ เราทำมาหาอยู่หากินของเรา ทำมาหาอยู่หากินของเราเพื่อดำรงชีวิต แต่หัวใจของเราละ หัวใจของเรามันว่าแห้ว หัวใจของเรามันไม่มีที่พึ่งอาศัย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมา เกิดมาด้วยอำนาจวาสนานะ อุดมสมบูรณ์ไปหมด แต่หัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนใจใจ เราก็ต้องเป็นอย่างนี้ใช่ไหม คนที่เขาพร้อมแล้วนะ พร้อมแล้วเพราะอะไรละ พร้อมแล้ว เพราะคนเราเกิดมา ผลของวิภวภูมิมันเกิดแล้วก็ต้องตาย ที่ไหนมีการเกิด ที่นั่นมีการตายทั้งสิ้น เราก็มีการเกิดเหมือนกัน เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา ศาสนาประจำชาติ มันไม่ใช่เรื่องของเรานะ มันเรื่องของชาติ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ประจำชาติไทยไง เราเกิดเป็นคนไทย เราเกิดเป็นชาวพุทธ ก็ไม่สนใจใจ

กิเลส เห็นใหม่ กิเลสมันพาลอยตัว คุณสิ เวลาทางโลกเขา ใครมีหน้าที่สิ่งใด ใครมีหน้าที่การงานสิ่งใด เขาต้องทำตามหน้าที่ของเขา ถ้าเขาไม่ทำตามหน้าที่ของเขา เขาเป็นคนที่ใช้ไม่ได้

เป็นคนที่ไม่รับผิดชอบตัวเอง ถ้าไม่รับผิดชอบตัวเอง ถ้าเขาลอยตัวของเขา เขาไม่รับผิดชอบสิ่งใด ๆ เลย ถ้าเราเกิดเป็นลูกของใคร พ่อแม่ใครมีลูกเป็นอย่างนั้น มันเป็นความทุกข์ความกังวลไปหมด เพราะชีวิตของเรา ชีวิตของพ่อของแม่ กว่าเราจะโตขึ้นมา เรารู้อยู่ที่เราโตขึ้นมาเป็นอย่างไร กว่าเราจะมีคู่ครองของเรา จะมีครอบครัวของเรา จะมีลูกมีหลานของเรา แล้วโลกเป็นแบบใดละ โลก โลกมันน่ากลัวนัก สิ่งที่เราเกิดเป็นชาวพุทธพบพระพุทธศาสนา ศาสนา ศาสนาประจำชาติ

เศรษฐีครั้งพุทธกาล หน้าบ้านของเขาจะมีโรงงานของเขา โรงทานของเขา เขาจะเพื่อแผ่ของเขา เขาสร้างบุญกุศลของเขา เพราะทุกคนเกิดมา ทุกคนเกิดมา สิ่งที่ศึกษารวมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกคนก็แสวงหาบุญกุศลของตัวเอง บุญกุศลของตัวเองคืออะไรละ? คือการเสียสละ คือทำคุณงามความดี ถ้าคุณงามความดี เขาทำทาน ผลของทานของเขาได้ เขาก็ทำเพื่อประโยชน์ของเขา คนทุกข์คนจนก็อาศัยทานนั้นเพื่อดำรงชีวิตขึ้นมา เพื่อดำรงชีวิตนี้ไว้ ถ้าดำรงชีวิตนี้ไว้ ชีวิตนี้มีคุณค่าๆ

ในสมัยพุทธกาลนะ พระจะไปฉันที่โรงทานได้ไม่เกิน ๓ วัน เขาเอาไว้เพื่อคนทุกข์คนจน คนทุกข์คนจนของเขา ใครเดินทางมา แต่พระเวลาเดินทางก็ไปอาศัยโรงทานของคหบดีเขา แต่ภิกษุฉันได้ไม่เกิน ๓ วัน ต้องออกบิณฑบาต ไม่ให้ดำรงชีวิตอย่างนั้นไง แต่โลกเขาเป็นแบบนี้ โลกเขาเป็นแบบนี้

เศรษฐีสมัยพุทธกาลเขามีโรงทานประจำตระกูลของเขาเพื่อประโยชน์กับสังคม นี้เหมือนกัน เราเกิดมาถ้าเรามีความรับผิดชอบ เราอยู่ ถ้าใครเจอขนาดมีครอบครัวได้ มีลูกมีเต้าขึ้นมา ถ้าลูกเต้าเราเป็นแบบนี้ละ มันไม่มีสิ่งใดในหัวใจเขาเลยหรือ ถ้ามันมีสิ่งใดประจำใจของเขา หน้าที่การงานสิ่งใด ใครมีหน้าที่สิ่งใดทำสิ่งนั้น ถ้าทำสิ่งนั้น เขารับผิดชอบต่อความเป็นจริง ถ้าเขารับผิดชอบต่อความเป็นจริงนะ เด็กถ้าเขาชวนขายของเขา เขามีสติปัญญาของเขา เราดูเขานับปัญญาของเขา พ่อแม่สบายใจได้เลย พ่อแม่สบายใจว่าลูกของเราเป็นลูกที่ดี ลูกของเรามีความรับผิดชอบ ลูกของเราทำอะไรเขาจะประสบความสำเร็จในชีวิตของเขา ถ้าเขามีสติปัญญาของเขา พ่อแม่ก็จะสบายใจ สิ่งที่มีความสบายใจนะ นั่นพูดถึงสังคมทางโลก แล้วหัวใจเราละ

ถ้ากิเลสมันพาลอยตัวนะ เราจะไม่มีสิ่งใดไปตามหัวใจของเราเลย มันลอยตัว ลอยตัว เพราะเหตุใดละ ลอยตัวเพราะว่าด้วยความมั่งง่าย มันไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย ไม่สนใจสิ่งใด ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมๆ นะ เพราะโดยประเพณีวัฒนธรรม เราเป็นชาวพุทธ เรารู้ได้ คุณิ ในชาวพุทธ วัด ๗-๘ หมื่นวัด พระ ๓-๔ แสน เรารู้เรารู้เห็นใจ เรารู้เราเห็นของเรา อายตนะมันกระทบอยู่แล้ว เรารับรู้อยู่แล้วว่าเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นชาวพุทธ ทีนี้เป็นชาวพุทธขึ้นมาด้วยกิเลส กิเลสมันพาลอยตัว

เดี๋ยวนี้เขานิยมกัน เห็นไหม ไม่นับถือศาสนาใด ไม่มีศาสนา เพราะมันรับความเป็นไปของสังคมไม่ได้ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันหนา ถ้ากิเลสมันหนานะ นั่นมันศาสนบุคคล ลักษณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคัมภีร์ขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามาเป็นพระโพธิสัตว์ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ลัทธิต่างๆ เขามีของเขาอยู่แล้ว เรื่องของศาสนา เรื่องของศาสนา เรื่องของความเชื่อ ฉะนั้น เรื่องของศาสนา เรื่องของความเชื่อเขาก็ประพฤติปฏิบัติกันตามแต่ใครจะมีเขาวนัปัญญาเล็กน้อยขนาดไหน

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติกับเขามาแล้ว มันไม่ใช่ทางๆ เวลาจะเป็นทางจริงๆ ขึ้นมา เป็นทางจริงๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคัมภีร์ขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ถ้าหรือคัมภีร์ขึ้นมา หรือคัมภีร์มาจากไหนละ หรือคัมภีร์มาเพราะอะไร เพราะเป็นสัจจะ เพราะเป็นความจริง ไม่ลอยตัว เห็นไหม

เวลาเข้ามาสมมติ สิ่งที่เราที่เห็นขึ้นมา สิ่งนั้นมันเป็นฉานโลกีย์ ฉานโลกีย์อาศัยกำลังของใจแล้วออกรับรู้ต่างๆ รับรู้ก็คือส่งออก ถ้ารับรู้ส่งออกนะ ความส่งออกมันได้ทำสิ่งใดละ เพราะมันไม่เข้าชำระล้างกิเลสสิ่งใดเลย สิ่งนั้นเป็นผู้วิเศษๆ เพราะเขามีฉานมือภิญญา อกิณญาณก็เป็นเครื่องประดับใจเท่านั้นเอง มันมีสิ่งใดที่เข้าไปชำระล้างกิเลสละ มันมีสิ่งใดที่เป็นความจริงขึ้นมาละ ถ้าไม่มีผู้รู้จริง สิ่งนั้นมันก็เป็นสิ่งที่โลกเขาแสวงหากัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขาแล้ว สิ่งนั้นมันไม่ชำระล้างกิเลส มันไม่ใช่แต่ว่ามันจะลอยตัวเลย มันไม่รู้จักตัวมันด้วย มันถือตัวถือตนของมันว่าเป็นผู้วิเศษ

เวลาศึกษาแล้ววางหมดๆ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหรือคัมภีร์ๆ ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ อาสวักขย

ญาณเข้าไปชำระล้างกิเลสตามความเป็นจริง มันลอยตัวที่ไหนละ มันมีการกระทำของมัน มันมี
 ล้างจะความจริงของมัน มันเข้าไปชำระล้างอวิชชาในหัวใจ คือความไม่รู้ในใจนั้น ตำรอกาย
 กิเลสออกไปทั้งหมด วิมุตตिसุขๆ อันนั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววาง
 ธรรมวินัยนี้ไว้ เวลาเราศึกษากัน เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษา
 มาแล้วกิเลสมันแอบอ้าง

เวลาคนที่มีความเห็นของเขา เขาไม่ทำหน้าที่ของเขา เขาไม่รับผิดชอบหน้าที่ของเขา ชุมชน
 นั้นเดือดร้อนกันไปหมดละ ชุมชนนั้นเดือดร้อนไป เพราะคนที่ทำหน้าที่ แต่ไม่ทำตามหน้าที่
 ปล่อยปะละเลยให้ชุมชนนั้นมีแต่การเอาใจเอารัดเอาเปรียบกัน เบียดเบียนกัน ชุมชนนั้นไม่น่าอยู่น่า
 อาศัยเลย เพราะผู้ที่หน้าที่ไม่ทำตามหน้าที่ ลอยตัว

นี่ก็เหมือนกัน เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษาธรรมของ
 องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้ว่ามีคุณธรรม ศึกษาธรรมขึ้นมา เวลากิเลสมันอ้างอิงสิ่งนั้น
 มันลอยตัวไป ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อริยสัจ ล้างจะความจริง ธรรมของ
 องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือความปล่อยวาง ความปล่อยวางแล้วมันเป็นความว่าง แล้ว
 มันปล่อยวางอะไรละ มันปล่อยวางอะไร มันลอยตัวมันไม่มีเหตุมีผลในใจใจใหม่ แล้วมันปล่อย
 วาง คุณติ ชุมชนใดก็แล้วแต่ ถ้าผู้ทำหน้าที่ในชุมชนนั้นลอยตัว ไม่รับผิดชอบปัญหาสิ่งใด ชุมชน
 นั้นจะเป็นอย่างไร ชุมชนนั้นมีใครดูแลรักษา แม้แต่ของที่เปื้อนสาธารณะใช้ประโยชน์ร่วมกันมัน
 ก็ไม่มีใครดูแลรักษา แล้วมันจะเอาสิ่งใดไปใช้ละ มันเป็นไปไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน เวลามันลอยตัวขึ้นมาแล้วบอกว่ามันปล่อยวาง มันมีคุณธรรม มันจะ
 เป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นไปไม่ได้ แต่คนเราเวลากิเลสมันพาลอยตัวแล้ว
 ไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย แล้วก็อ้างอิงไปอย่างนั้นนะ

เวลาถ้าคนที่มีความอิจฉาคนนั้น คนที่มีความอิจฉาคนนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
 เจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ แม้แต่อุทกดาบส อาฬารดาบสรับประกันเลยว่ามีความรู้เหมือนเรา
 มีความเห็นเหมือนเรา ยังไม่เชื่อ ยังไม่เชื่อนะ เพราะมีเขาวนัมนิปัญญา ถ้าคนมีเขาวนัมนิปัญญา เขา
 ต้องตรวจสอบใจของเขา เขาต้องรู้ความรู้สึกของเขาว่ามันเป็นจริงหรือเปล่า

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องสิ่งใดละ ถ้าสอน
 เรื่องสิ่งใดนะ คุณติ วุฒิภาวะของคน ขนาดที่ว่าทำบุญกุศลเขายังทำกันไม่ได้เลย การที่เสียสละมัน

จะได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา มีแต่การแสวงหา การได้มาต่างหากถึงเป็นประโยชน์กับเรา แต่มันจะได้ประโยชน์สิ่งใด นี่ความโต้แย้งในกิลเลส ถ้ากิลเลสมันโต้แย้งอย่างนั้นเขาก็ไม่สนใจ ถ้าไม่สนใจขึ้นมาแล้ว สิ่งที่ต้องสังเกตุพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ สิ่งที่ทำให้เรามีการเสียดสี ให้เรามีจิตใจที่เผื่อแผ่ ให้จิตใจของเรามันเป็นสาธารณะ ให้จิตใจเรายอมรับความเห็นต่าง ให้จิตใจของเรามันไม่โดนบีบคั้นจนเกินไป นี่เป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้น ถ้าเราับผิดชอบดูแล เราไม่ลอยตัว มันจะมีหลักมีเกณฑ์ มันจะเป็นคนดีขึ้นมา มันจะมีสติมีปัญญา ไม่ปล่อยตัวเหลวไหล

ถ้ามันปล่อยตัวเหลวไหล กิลเลสมันพาลอยตัว แล้วไม่ใช่ลอยตัวถ้ามันอ้างละ ถ้าไม่รับผิดชอบ มันลอยตัวขึ้นไป มันก็ไม่รับผิดชอบ ไม่รับผิดชอบคุณงามความดีที่จะมีกับใจดวงนี้ มันปฏิเสธทิ้งไปเลย โดยที่กิลเลสมันปิดหูปิดตา

ถ้าลอยตัวแล้ว การลอยตัวเหมือนกับไม่รับผิดชอบ ถ้าลอยตัวแล้ว แล้วเข้าใจว่าเป็นธรรมๆ ละ ถ้าเข้าใจว่าเป็นธรรม ลอยตัวแล้ว ไม่รับผิดชอบสิ่งใดแล้ว แล้วยังชูครี๊ด เอารัดเอาเปรียบ เอาแต่ผลประโยชน์กับชุมชนนั้นไง ถ้าเขาลอยตัว ไม่รับผิดชอบชุมชนนั้น เขาก็ปฏิเสธการรับผิดชอบต่อเขา ให้ชุมชนนั้นได้รับความเสียหายไป นี่ก็เหมือนกัน จิตใจถ้ากิลเลสมันพาลอยตัว มันไม่รับผิดชอบ ไม่ดูแลหัวใจของเรา ไม่ทำใจของเราให้ตามความเป็นจริงขึ้นมา

เราเกิดเป็นชาวพุทธนะ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วก็อ้างอิงกันไปตามประเพณีวัฒนธรรม อ้างอิงกันไปตามประเพณีวัฒนธรรมว่าเราเป็นชาวพุทธ เรามีศรัทธา เรารู้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเข้าใจธรรมได้ นี่ไง มันลอยตัวแล้วมันจะไม่ได้ประโยชน์อะไรกับหัวใจของเราเลย แล้วถ้าลอยตัวไปแล้ว แล้วยังคิดว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ เพราะเราลอยตัวไป ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกแล้ว มันปล่อยวาง มันว่างหมด มันเข้าใจได้หมด นี่ยังไปชูครี๊ด ยังไปเอาผลประโยชน์อีก ถ้ามันลอยตัวไม่รับผิดชอบ เราก็เป็นคนที่ไม่รับผิดชอบต่อเราอยู่แล้ว ถ้าไม่รับผิดชอบต่อเรา บังคับตั้ง สันติทวิโก ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามอบให้กับบังคับตั้ง ให้กับสันติทวิโก ให้กับใจดวงนั้นเป็นผู้รับรู้ ไม่มีใครที่สามารถจะเอาธรรม เอารธรรมนี้เข้ามาขัดใส่ใจเราให้เราเป็นอย่างนั้นได้จริง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูด ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ใช่ปฏิบัติธรรมด้วยการดันการเดา การคาดการหมาย การจินตนาการ การ

ต้องการ กิเลสมันหัวเราะเยาะนะ กิเลสในใจของเรามันพาเวียนตายเวียนเกิด กิเลสมันอยู่กับ อวิชา อยู่ในใจของเรา พญามาร มันอยู่กับเรา เพราะเรามีกิเลสเราถึงได้มาเวียนว่ายตายเกิดอยู่

เพราะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ คนที่มีอำนาจวาสนา เห็นไหม คุณติ กระแสสังคมๆ เราเกิดมา ในชุมชนใด ชุมชนนั้นเขาเป็นชุมชนที่ดี เขามีจิตใจเป็นสาธารณะ เขาทำบุญในชุมชนนั้น เขารักษาชุมชนนั้นให้ชุมชนนั้นเป็นชุมชนที่ดี เราได้เกิดในชุมชนนั้น เราได้มีคุณงามความดีมา เราถึงได้เวียนว่ายเวียนเกิดมาไง เราได้ทำคุณงามความดีของเรา เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์มาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา แล้วถึงพุทธกาลๆ ศาสนากลับมา เจริญรุ่งเรืองอีกหนหนึ่ง แล้วเจริญที่ไหนล่ะ มันเจริญขึ้นมา เพราะนี่ไง ผลของวิญญูๆ เกิดในยุค ไตรคราวใด

ถ้าเกิดในยุคคราว ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เราก็ได้แต่เหม่อลอยกัน มองกันว่ามันจะมีคุณธรรมขนาดไหน จนเขาไม่เชื่อกันว่ามรรคผลจะมีนะ สิ่งที่ว่ามรรคผลมันจะมีมาจากไหน แม้แต่ว่าการเวียนว่ายตายเกิด มีภพมีชาติเขายังไม่เชื่อกันเลย คนเราเกิดมาก็เกิดมาคนเดียว ตายแล้วก็สูญกันไป ถ้ามันสูญกันไป เวลาเกิดมาเป็นพระโพธิสัตว์ คุณงามความดีที่มันสร้างมา คุณติ ทำไมจริตนิสัยไม่เหมือนกัน ครอบครัวดีกี่แล้วแต่มีลูกหลายคน ลูกมันนิสัยมันเหมือนกันบ้างไหม มันเหมือนกันไม่ได้หรอก มันเหมือนกันไม่ได้ เพราะการเวียนว่ายตายเกิด จิตใจที่เวียนว่ายตายเกิด ผลของวิญญูมันมาแตกต่างกัน มันแตกต่างกัน แต่มีสายบุญสายกรรมขึ้นมา เวลามันมาเกิดร่วมกันๆ จิตใจของเขามันมาอย่างนั้นแหละ ถ้าจิตใจของเขามาอย่างนั้น แต่เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างอวิชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงได้รู้แจ้งเรื่องอย่างนี้ไง ถ้ารู้แจ้งเรื่องผลของวิญญูๆ การเกิด เกิดนี้มาจากไหน เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วจะทำอย่างไรต่อไป

ถ้าเป็นมนุษย์ ถ้าเรามีสังขารม เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนชำระล้างกิเลส เราจะเห็นเลยว่าสิ่งนี้มันมาจากไหน แล้วขณะนี้เราชำระล้างแล้ว อนาคตมันไปไหนต่อ มันไม่มีใจ มันไม่มีแล้วมันจะไปอะไรมาบีบคั้นในใจนี้ล่ะ ในใจที่มันทุกข์มันยากอยู่ คุณติ ปากกัคคินถิบว่าเราจะหาอยู่หากินอย่างไร เราจะดำรงชีวิตอย่างไร มีแต่ความทุกข์ความยากไปทั้งนั้นแหละ คนที่เขาพออยู่พอกินของเขา หัวใจของเขาบีบคั้นขึ้นมาโดยอวิชา มันก็ทุกข์ในใจ ไฟสุ่มขอนๆ มันเผาหลนหัวใจอยู่ ถ้ามันเผาหลนหัวใจอยู่ เราจะแก้อย่างไรล่ะ

การแก้ เห็นใหม่ คุณิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดจะเป็นกษัตริย์ ถ้าเป็นกษัตริย์มันปกครองคนนะ มีสถานะขนาดไหน แต่บารมีธรรมในหัวใจ ถ้าเราเป็นอย่างนี้เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายด้วยกันอย่างนี้หรือ ผลของวิญญูที่เวียนตายเวียนเกิด เวียนตายเวียนเกิดมาขนาดไหนแล้ว แล้วในปัจจุบันนี้ถ้าเกิดมาชาตินี้ แล้วจะชำระล้าง ชำระล้างกันที่นี้ เราจะไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย สิ่งตรงข้ามนั้นมันมี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แสวงหามะ การแสวงหา แสวงหามาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาออกไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ก็พยายามแสวงหา แสวงหาอย่างนั้นมันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะการที่กำหนดจิตรู้อะไรทำอะไรมันส่งออกมาหมดแหละ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาแสวงหา คือแสวงหาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันชำระล้างกัน มันชำระล้างในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ว่าธรรมเกิดๆ ธรรมมันมีอยู่แล้ว สิ่งนี้เป็นสังฆธรรม สังฆธรรมเพราะเป็นความจริงอันนั้น ท่านทำจริงของท่าน แล้วรู้จริงของท่าน ถ้ารู้จริงของท่าน นี่ผลของวิญญูๆ ใจ

ฉะนั้น เวลาเราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีสติปัญญาของเรา ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราจะทำหน้าที่การงานของเรา หน้าที่การงาน เห็นใหม่ เราอยู่ทางโลก ใครอยู่ทางโลก เขาต้องมีหน้าที่การงานของเราเพื่อทางโลก แต่ถ้าหัวใจของเรา ถ้ามีสติปัญญา เขาจะรักษาดูแลหัวใจของเราโลก ถ้ามันตื่นโลก ตื่นโลกมันก็ส่งออกมาอยู่กับโลกอย่างนั้น แต่ถ้ามันมีสติปัญญานะ โลกนี้ใครสร้าง คุณิ เวลาวันกรรมกร เขาบอกกรรมกรสร้างโลก เพราะมือกรรมกรเป็นคนสร้างขึ้นมา สิ่งนี้มนุษย์สร้างทั้งนั้นแหละ มันมีอะไรให้น่าสงสัย มันมีอะไรให้อายากรู้อยากเห็นล่ะ แต่ถ้ามันเป็นวิชาชีพ อาชีพทางโลกของเขา นั่นก็วิชาชีพ อาชีพอย่างนั้นเพื่อเลี้ยงชีพๆ ศึกษามาเป็นวิชาชีพ

แต่วิชาธรรมละ ถ้าวิชาธรรม ถ้ากิเลสมันพาลอยตัว มันลอยตัวไปแล้วมันอ้างอิงไปหมดแหละ เราจะต้องมีหน้าที่การงาน เวลาจะปฏิบัติ คุณิ ฟุ้งนี่จะต้องไปทำงาน เรานั่งปฏิบัติไปเดี๋ยวมันเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาแล้วเราจะดำรงชีวิตอย่างไร

ร่างกายนี้เป็นรวงร้างแห่งโลก โรคภัยไข้เจ็บมันอยู่ที่ร่างกายของมนุษย์ แล้วมันเป็นรวงร้างของเชื้อโรคอยู่แล้ว แล้วมันเป็นรังของเชื้อโรคอยู่แล้ว เวลานั้นสมาธิภาวนาขึ้นมาเกือบจะเจ็บไข้ได้ป่วย...จะนั่งสมาธิไม่นั่งสมาธิ ความเจ็บไข้ได้ป่วยมันมีประจำธาตุชั้นธัญอยู่แล้ว ถ้ามีประจำธาตุ

ชั้นอยู่แล้ว เวลาที่เราจะเสียไปกับโลก เวลาที่เราจะเสียไป วันเวลาที่ได้มาคือชีวิตเราที่หมดไป มันเสียไปทุกวันๆ แล้วสิ่งนี้เวลาชราคร่ำคร่าขึ้นมามันต้องพลัดพรากจากไป มันจะไม่ตายใช่ไหม มันก็ตายทั้งนั้นแหละ คนเกิดแล้วต้องตายหมด แต่เวลาตายไป เราจะตายไปด้วยที่ไม่มีสิ่งใดคิดหัวใจเราไปใช่ไหม แต่ถ้าเราจะตายไป เห็นไหม คุณสิ ทางโลกเขา เขายังมีศีลธรรมจริยธรรม เขาทำบุญกุศลของเขาเพื่อให้อุบัติใจของเขาได้บุญกุศล คนเราจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ที่ให้มีบุญกุศลพาเกิด พาเกิดขึ้นมา มันก็จะได้ไม่ทุกข์ยากจนเกินไปนัก

แต่ถ้ามีสติปัญญาละ เรามีสติปัญญา เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม ถ้ากิเลสมันพาลอยตัวมันก็ลอยตัวอย่างนี้ มันอ้างไปหมด เราอำนาจวาสนาน้อย เราประพฤติปฏิบัติไม่ได้ คนที่ประพฤติปฏิบัติเขาได้สร้างบุญกุศลของเขา มา มันอ้างไปหมดนะ มันจะลอยตัว ถ้ามันลอยตัว ทางโลก ถ้าผู้ที่มีหน้าที่เขาลอยตัวเขา ไม่ทำรับผิดชอบของเขา คนที่อยู่ในชุมชนนั้นก็ทุกข์ยากไป ก็ทุกข์ยากไป

แต่ถ้าเวลาเขาลอยตัวไปแล้วเขาบอกว่าเขามีคุณธรรม เขามาเรียกร้องเอาผลประโยชน์เรียกร้องๆ บีบบังคับเอาจากเราอีก นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตเราเกิดมามันเป็นของของเรา เรามีสติปัญญาขนาดไหนที่เราจะรักษาใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญารักษาใจของเรา เราดูแล เราดูแลให้มันเป็นตามความเป็นจริง ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติธรรม สิ่งที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาคปริยัติ การศึกษามา ศึกษาเพื่อความรู้อย่างไร แม้แต่เราไม่ศึกษา คุณสิ พ่อแม่พาถูกไปวัด ประเพณีวัฒนธรรมที่ลูกเห็นนั่นก็การศึกษา นี่การศึกษา เราเป็นพระปฏิบัติ พระป่า เวลาศึกษา ศึกษา มา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ อุปัชฌาย์บอกแล้ว ธรรมเนียม ๕ ถ้าธรรมเนียม ๕ เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านพาประพฤติปฏิบัติเลย ท่านจะเอาความจริงขึ้นมาจากใจของเรา ถ้าจะเอาความจริงจากใจของเรา

ใจของคนที่เร่ร่อน กิเลสมันพาลอยตัวมันบอกมันรู้มันเห็น มันทำมาทุกอย่างแล้ว มันรู้มันเห็นมันทำทุกอย่างแล้ว แล้วทำไม่ได้ผล เลิกคิดว่า เราทำมาขนาดนี้ยังไม่ได้ผล คนอื่นปฏิบัติน้อยกว่าเรา หรือคนอื่นเพิ่งมาปฏิบัติจะรู้ดีกว่าเราเป็นไปได้อย่างไร...นี่กิเลสมันพาลอยตัว มันไม่รับผิดชอบใจของมันเลย มันปล่อยให้ใจมันเร่ร่อน มันไม่ดูแลใจของตัวเอง

ถ้ามันจะดูแลใจของตัวเองนะ ถ้าเรามีอำนาจวาสนา มีครูบาอาจารย์ของเรา สัปปายะ ๔ ครูบาอาจารย์เป็นสัปปายะ สถานที่เป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ สิ่ง

เป็นสัปปายะ เราแสวงหาของเราอยู่แล้ว ถ้าเราแสวงหาสิ่งที่เป็นสัปปายะ แสวงหาทำไม แสวงหาเพื่อจะค้นคว้า เพื่อจะรักษาคุณแลใจของเรา ฉะนั้น หมุกณะเป็นสัปปายะ ถ้าหมุกณะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เวลาสมัยที่ครูบาอาจารย์ท่านออกธุดงค์กัน ถ้าธุดงค์ ถ้าเป็นคู่ที่จิริตนิสัยเสมอกัน ไปจะมีความสุขมาก แต่ถ้ามันหาใครอย่างนั้นไม่ได้ เขาก็ไปของเขาองค์เดียว

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราเป็นหมุกณะขึ้นมา มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่งขึ้นมา เราก็พึ่งอาศัยท่าน ถ้าพึ่งอาศัยท่าน ถ้าครูบาอาจารย์ที่ดีท่านจะชักนำให้เราประพฤติปฏิบัติ เพราะมันไม่มีสิ่งใดที่มีคุณค่าไปกว่าสังฆธรรมความจริงในหัวใจของศาสนทายาท ถ้าเราเป็นชาวพุทธ บริษัท ๔ สิ่งใดที่มันมีคุณค่าไปกว่าหัวใจละ ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ ตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเทศนาว่าการขึ้นมา มีพระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าภูมิใจ ภูมิใจว่าได้มีพยานที่รู้จริงเห็นจริงตามความเป็นจริงในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ สงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นมาในโลก ครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัติมาท่านก็ปรารถนาสิ่งนี้ ถ้าท่านปรารถนาสิ่งนี้ ท่านจะชักนำเราให้ประพฤติปฏิบัติ งานของเราใน คูลิ สิ่งที่ว่าเราบวชเรียน บวชแล้วเราต้องเรียน ก็เรียนมาแล้ว เรียนมาจากอุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์ให้กรรมฐาน ๕ มาแล้ว ถ้ากรรมฐาน ๕ แล้วกรรมฐาน ๕ เราจะทำอย่างไร เวลาบวชมาแล้ว อุปัชฌาย์ให้มาแล้ว ครูบาอาจารย์ท่านพาทำ พาทำที่ไหนละ

เวลาพาทำนะ สวดมนต์ทำวัตร เวลาสวดมนต์ทำวัตร เราพยายามรักษาใจของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา การสวดมนต์ทำวัตรนั้นจะไม่มีความคิดพลาด ถ้าเราส่งออก เรามีแต่วิตกกังวล การสวดมนต์ทำวัตรนั้นมันก็ผิดพลาดไป เพราะสวดมนต์ทำวัตรนี้สรรเสริญพุทธคุณ แล้วเวลาเราจะประพฤติปฏิบัติละ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต เราอยากเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราอยากจะทำไปสู่จิตเดิมแท้ของเรา ถ้าเข้าสู่จิตเดิมแท้ของเรา เราค้นคว้า เราเป็นผู้ดูแล กิเลสมันจะไม่พาเราลอยตัว

ถ้ากิเลสมันพาลอยตัว “ทุกอย่างทำหมดแล้ว เข้าใจธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาทำหมดแล้ว เข้าใจหมดแล้ว” แต่มันลอยตัวไป มันไม่มีสิ่งใดเป็นความจริงในใจของเราเลย มันเป็นสัญญา การศึกษาทางโลก เราจะทำวิจัยขนาดไหนมันเป็นสัญญาคือการจำมา

การจำมา การวิเคราะห์วิจัยขนาดไหน ว่าเรามีความรู้ๆ...ความรู้ที่ทบทวนตลอดคนนะ คนที่มีวิชา
ชีพของเขา วิชาชีพมันจะพัฒนาการของมันตลอดเวลา เขาต้องค้นคว้าต้องวิจัยของเขาเพื่อให้
เขาทันโลกอยู่ตลอดเวลา ถ้าเขาไม่ศึกษาไม่ค้นคว้าให้ทันโลก เขาจะตกขบวน จะไม่ทันโลก

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราจะทำความจริงของเรา ครูบาอาจารย์ท่านจะพาเราทำอย่างนี้ เพราะ
การประพฤติปฏิบัตินะ โลกไม่มีที่สิ้นสุด งานของโลก ใครทำงานสิ้นชีวิตไปก็มอมมรดกให้
ลูกหลานรักษาต่อไป เพราะเขาต้องมีอาชีพ เขาต้องมีวิชาชีพของเขาเพื่อดำรงชีวิตของเขา แล้ว
โลกมันพัฒนาของมันไปตลอด มันไม่มีที่สิ้นสุด

แต่การประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์เรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุติปาตญาณ อาสวักขณญาณ ได้ชำระล้างอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทำลายมารในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ้นสุด
กระบวนการของมัน

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัติมาแล้ว จิตใจของท่าน ถ้าท่านปฏิบัติถึง
ที่สุดแห่งทุกข์ ท่านมีหลักมีเกณฑ์ของท่าน เพราะในการกระทำมันต้องทำแบบนี้ ถ้าอย่างนี้ท่าน
เป็นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านไม่ลอยตัวนะ ท่านไม่ลอยตัวหрок ท่านรู้จริงเห็นจริงของท่าน
ท่านมีเหตุมีผลในใจของท่าน ถ้าท่านมีเหตุมีผลในใจของท่าน ท่านก็ปรารถนา ปรารถนาที่ว่า
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อสัตว์ชนสัตว์ๆ ปรารถนาให้สัตว์โลกได้พ้นจากทุกข์ ให้
สัตว์โลกได้ชำระล้างกิเลสในใจของสัตว์โลกนั้น ผู้ใดมีดวงตาเห็นธรรม ผู้ใดประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมา เขาจะได้สัจธรรมอันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการปรารถนา ปรารถนาให้
มีผู้รู้จริงเห็นจริงได้เป็นพยานต่อกัน

จิตใจของเราถ้ากิเลสมันพาลอยตัว มันจะไม่มีสิ่งใดตกค้างในใจเลย สิ่งที่อยู่ รู้ด้วยสัญญา
ทั้งนั้นแหละ ถ้าจะเอาตามความเป็นจริงต้องทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา
คนเรานะ เวลาคนเรา เวลามันขาดสติมันทำได้ทุกอย่าง อย่าง เวลามันขาดสตินะ มันทำของมัน
ตามแต่อารมณ์ ตามแต่กิเลสมันกระตุ้น

คนเราต่างจากสัตว์เพราะมีศีล คนเราต่างจากสัตว์เพราะคนเรามีศีลธรรมมีวัฒนธรรม มัน
ถึงต่างกับสัตว์ สัตว์มันก็มีชีวิตของมัน แต่มันไม่มีศีลมีธรรมของมัน มันใช้ชีวิตของมันแบบสัตว์
ฉะนั้น คนต่างจากสัตว์เพราะมีศีลมีธรรม ถ้ามันต่างจากสัตว์ สิ่งที่เราจะพัฒนาใจของเรา คนก็

เหมือนคน มองไปลิ คน รูปร่างหน้าตา คนเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่หัวใจละ หัวใจมันเท่ากัน ไหม ถ้าหัวใจเท่ากัน คุณ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด ผู้นำสำคัญ ผู้นำสำคัญ คนที่จะเป็นผู้นำเขา มันต้องมีเขาวนปัญญา คนที่เป็นผู้นำเขา หัวใจของเขาต้องเข้มแข็ง ถ้าหัวใจของเขาเข้มแข็ง ถ้าเขาทำใจของเขาได้ขึ้นมา เขาทำอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าลมหายใจออกจนจิตมันสงบเข้ามา เพราะจิตมันพื้นฐานอย่างนั้นขึ้นมา จิตสงบแล้วมันเข้าไปสู่บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขยญาณ มันเข้าไปทำอย่างไร ถ้ามันเข้าไปทำ นี่ไง มันจะไม่ลอยตัว มันจะเป็นสังขาร

ถ้าสังขารจะเกิดขึ้นจากใจดวงใด ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรมสมควรอย่างไร ถ้าเราใช้สติปัญญาของเรา เวลาถ้ากิลีสมันพาลอยตัว มันไม่เข้าสู่สังขาร มันไม่มีสิ่งใดที่เป็นความจริงในใจ ถ้าเป็นความจริงในใจ มีความจริงขึ้นมา มันจะพูดอย่างนั้นไม่ได้ จะดำรงชีวิตอย่างนั้นไม่ได้

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของท่านดำรงชีวิตอย่างไร หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าในเขาของท่าน ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา ท่านอยู่ด้วยความสงบสงัดของท่าน มันมีความสุขสิ่งใด

สิ่งใดจะมีคุณค่าไปกว่าความสงบ มันมีสิ่งใดมีคุณค่าไปกว่าความวิเวกของใจ ใจที่มันวิเวก ถ้าใจมันไม่มีหลักมีเกณฑ์มันวิเวกได้ไหม มันจะคลุกคลีกันไง มันจะคลุกคลีตีโมง จะอยู่คนเดียวไม่ได้ มันจะว่าเหวของมัน ถ้ามันว่าเหวของมัน เพราะอะไรละ เพราะมันพร้อมอยู่เป็นนิจใจ เพราะตัดหาความทะยานอยากมันขาดตกบกพร่องอยู่ในใจ ใจ เพราะกิลีสมันลอยตัวไปแล้วไหนว่ามีธรรมใจ เวลากิลีสมันลอยตัวแล้ว ลอยตัวแล้วยังอ้างอิงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่ามีคุณธรรม แล้วพฤติกรรมที่มันแสดงออกมันเป็นธรรมใหม่

พฤติกรรมที่แสดงออก ถ้าคนมีธรรมมันต้องอยู่ในที่สงบสงัด คุณ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่าของท่าน ท่านมีความสุขนะ แต่เพราะเป็นหน้าที่ เวลาหลวงปู่มั่นท่านอยู่ทางเชียงใหม่ มูเซอนิมนต์ไว้ ถ้าตุ้ตายก็จะเผา ถ้าตุ้ต้องการสิ่งใดก็จะให้ ขอให้ตุ้อยู่กับเขา อยู่

อยู่ไม่ได้ ในเมื่อเขามีความเห็นผิดก็ได้ปรับความเข้าใจ พยายามทำให้เขามีความเห็นถูกต้องขึ้นมา เสร็จแล้วท่านก็ต้องจุดประกายต่อไป จุดประกายไปเพื่อจะให้คนที่หูตาบอดจะได้สิ่งเป็นประโยชน์กับความเป็นอยู่ของเรา

แม้แต่การดำรงอยู่ เข้าบิณฑบาตเป็นวัตร ทำทุกอย่างเป็นวัตร เราดำรงชีวิตอย่างนั้น ถ้าคนเขามีหุนิมิตา สิ่งนั้นเป็นประโยชน์กับเขา ท่านต้องไปเพราะมันเป็นความรับผิดชอบ ท่านต้องการให้สัตว์โลก หรือสัตว์ชั้นสัตว์ๆ ให้สัตว์มันรับรู้ตามนั้น ถ้าให้สัตว์มันรับรู้ตามนั้นท่านถึงต้องไป สิ่งที่เราท่านไป แต่ถ้าเอาความจริง เอาความจริงท่านอยู่ในที่วิเวก ท่านอยู่ในที่สงบสงัดที่ไหน นั่นคือความสุขของท่าน นั่นคือความสุขนะ ถ้ามันไม่ลอยตัว มันเป็นความจริงอย่างนั้น

แต่ถ้ามันลอยตัวขึ้นมา มันจะคลุกคลี มันจะคลุกเคล้า มันจะไม่เป็นความจริง ทำไมเป็นแบบนี้ล่ะ? กิเลสมันพาลอยตัว มันลอยตัวแล้วมันไม่เป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริง แม้แต่การปฏิบัติ ถ้าเราจะปฏิบัติ เราปฏิบัติ นั่งสมาธิภาวนา เราจะนั่งกันอย่างไร ต่างคนต่างหาที่สงบสงัดใช่ไหม ถ้าต่างคนต่างหาที่สงบสงัด เวลาเราจะค้นคว้าในใจของเรา ถ้าจิตใจเราไม่สงบขึ้นมา กายวิเวก จิตวิเวกใหม่ ถ้ากายวิเวก จิตมันวิเวกขึ้นมา พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้ามันสงบเข้ามาๆ นี่ความสุข สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี แม้แต่เป็นสมาธิมันก็มีความสุขสงบ มีความสุขมันแล้ว ถ้ามีความสุข มีความสุขแล้วมันเป็นการยืนยัน บุคคลคนนั้นเป็นผู้ยืนยันเอง บุคคลคนนั้นยืนยันว่าจิตของเราสงบเข้ามา ถ้าจิตของเราสงบเข้ามา มันมีสติ

ถ้าคนขาดสติคำปริกรรมพุทโธมันจะอยู่กับเราไหม ถ้าคนขาดสติ ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้ปัญญาค้นคว้า ปัญญาแยกแยะ อารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ใจ นี่เงา อารมณ์ต่างๆ มันเป็นความคิด เกิดจากใจ ไม่ใช่ใจ ถ้ามันปล่อยวางสัญญาอารมณ์ทั้งหมด ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางมันจะปล่อยวางไม่ได้ ปล่อยวางไม่ได้เพราะมันเคยชิน ความเคยชิน เวลาสิ่งที่มันเกิดจากจิตมันมีสัญญาอารมณ์ เพราะจิตมันต้องอาศัย อาศัยสิ่งใดเพื่อพยุงตัวมันไว้ มันจะอยู่ของมันโดยตัวมันเองไม่ได้ มันต้องมีสัญญาอารมณ์ มีความรู้สึกนึกคิดเกาะไว้ ฉะนั้น เวลามันอยู่ของมันอย่างนั้น เราถ้าไม่มีสติมันก็ส่งออกออกอยู่อย่างนั้นแหละ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราใคร่ครวญ เราแยกแยะ มันปล่อยวางๆๆ ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางสัญญาอารมณ์ ปล่อยวางความคิด ถ้ามันปล่อยวางความคิด ปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นขึ้นมา มันปล่อยเข้ามาๆ มันมีสติ มันเห็นมันรู้ของมัน ถ้ามีสติมันรู้มันเห็นของมัน มัน

ปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามาแล้วมันเป็นอะไรล่ะ มันปล่อยวางเข้ามา มันก็มีความรู้สึกใจ มีความรู้สึกที่มีสติควบคุมดูแล ถ้ามีสติควบคุมดูแลนะ เต็มมันก็เสวยอีก เพราะสักจะมันเป็น อย่างนั้น

จิตนี้เวลามันหิวกระหาย อารมณ์สิ่งใดสัญจรมา มันเสวยหมด คือมันรับรู้หมด มันรับรู้ หมด ถ้ามันรับรู้ เพราะอะไร เพราะมันพร้อมอยู่เป็นนิจ เพราะมันหิวมันกระหาย แต่ถ้าเราใช้ ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้ปัญญาแยกแยะ เราใช้ปัญญาแยกแยะ เราใช้ปัญญาพัฒนาใจของเรา สิ่ง ที่เราทำ เราเสวย เราได้ทำอยู่นี้ มันเป็นประโยชน์กับเราไหม สิ่งที่เราทำอยู่นี้มันให้ผลแต่เป็น ความทุกข์ แล้วเราก็ยังปล่อยปะละเลยอยู่อย่างนี้

แต่ถ้ามีสติปัญญา มันเริ่ม มีสติปัญญา มีสติแยกแยะ มีสติปัญญาค้นคว้า พอค้นคว้าขึ้นมา มันเห็นโทษ เห็นโทษแล้วมันปล่อยวางๆ ความปล่อยวาง เพราะมีปัญญามันถึงรักษาใจนี้ไว้ได้ เพราะมันมีปัญญา เพราะมีสติมีปัญญา มันรักษาไม่ให้เสวย ไม่ให้เสวย พอไม่เสวย เพราะปัญญา เพราะสติเพราะปัญญาทำให้จิตใจเข้มแข็งขึ้น สิ่งของมันล้มลุกคลุกคลานไปกับเขามันจะเข้มแข็ง ขึ้น

นี่ไง ถ้ามันเป็นสมาธิ มันปล่อยวางสัญจรอารมณ์เข้ามา มันปล่อยวางมาเพราะอะไร มัน ปล่อยวางมาเพราะมีสติเพราะมีปัญญาพิจารณามันก็ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวาง แล้วมีสติปัญญารักษา มันมีการรักษามันถึงอยู่ของมันได้ ถ้ามันอยู่ของมันได้ ถ้ามันไม่มี สติปัญญารักษาของมัน มันต้องอาศัยสิ่งนั้นเพื่อเกาะไว้ จิตมันต้องอาศัยสัญจรอารมณ์ อาศัย ความรู้สึกนี้เกาะไว้เพื่อแสดงตัวของมัน มันเป็นนามธรรม มันอยู่ด้วยตัวมันเองไม่ได้

แต่เพราะเราฝึกหัด เพราะเราไม่ลอยตัว กิเลสมันพาลอยตัว เราไม่ลอยตัวไปกับกิเลสให้ กิเลสมันหลอกลวงเรา เพราะเรามีความตั้งมั่น เพราะเรามีสติมีปัญญา เรามีอำนาจาสนา เรา เชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราถึงใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญา แยกแยะ ใช้ปัญญาดูแลรักษา เพราะมีสติมีปัญญารักษามันก็ปล่อยวางเข้ามาโดยที่มันมีหลักมี เกณฑ์ ถ้ามีหลักมีเกณฑ์

ถ้าสมาธิมันเป็นแบบนี้ พุทโธก็เหมือนกัน กำหนดพุทโธๆ มันเป็นคำบริกรรม เพราะ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราต้องใช้สติใช้ปัญญาแยกแยะ แยกแยะในความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิด สิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิด ถ้าขาดสติขาดปัญญา มันไปกว้านเอาแต่ความทุกข์มา

เผาใจเราทั้งนั้นแหละ แต่ถ้ามันมีสติมีปัญหา ความทุกข์ที่เผาใจเพราะใครโง่ เพราะเราโง่ เพราะเราไม่มีสติปัญหาแยกแยะได้ว่าสิ่งใดควรและไม่ควร สิ่งที่ไม่ควร มีสติมันก็ปล่อยวางได้ ถ้ามีสติมันหยุดได้ ถ้ามันหยุดคือมันปล่อยวางไป

แต่ถ้าเราขาดสติ เราปล่อยวางไม่ได้ เราไม่รู้ว่ามันมาจากไหน เวลามันเป็นอารมณ์แล้วเราก็โกรธไปกับมัน เวลามันมีความทุกข์ เราก็ทุกข์ไปกับอารมณ์นี้ มันไม่รู้ว่าจะมาอย่างไร แล้วมันไปอย่างไรก็ไม่รู้ มันก็เกิดคับๆ ในใจ สิ่งนี้มันเป็นธาตุ ๔ และ ชั้น ๕ เป็นสัญชาตญาณของจิต จิตมันมีของมันอยู่อย่างนั้นไง ฉะนั้น ถ้ากิเลสมันจะพาลอยตัวนะ คนที่กิเลสลอยตัว เขากำหนดรู้เท่าๆ กดไว้เลย รู้เท่าหมด รู้เท่าเพราะจิตมันไว จิตนี้เร็วมาก จะรู้เท่ารู้ทัน รู้เท่ารู้ทัน รู้ทันแล้ว ทำอย่างไรต่อ นั่นละกิเลสมันจะพาลอยตัว ไม่รับผิดชอบอะไรเลย รู้เท่ารู้ทันแล้วก็วิ่งว้าง รู้เท่ารู้ทัน รู้เท่ารู้ทันแล้วทำอย่างไรต่อ

สิ่งที่เรามีสติมีปัญหา เราใช้ปัญญาแยกแยะให้เห็นถูกเห็นผิด ด้วยสติด้วยปัญญา มันจะรักษาจิตของเรา ถ้ารักษาจิตของเรา มันก็ปล่อยวางมา ถ้าเป็นสมาธิเป็นสมาธิแบบนี้ พุทโธนะ พุทโธๆๆ ไป ถ้าเราพุทโธของเราไป ถ้ามันละเอียดเข้ามาๆ ถ้าพุทโธแล้ว พอสติเราอ่อนมันก็แฉลบ มันแฉลบอะไรของมัน ฉะนั้น เวลาพุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ แต่ถ้าเวลาเราพิจารณาของเราไป เราทำของเราไป ถ้ากิเลสมันเข้มข้น กิเลสมันคือด้าน มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคน คนเรา จริตของคนแตกต่างกัน ถ้าจริตของคนแตกต่างกัน ขณะจิตดวงเดียวกันแหละ เวลาปฏิบัติบางครั้งก็ได้ผล บางครั้งก็ไม่ได้ผล การปฏิบัติใหม่ๆ กิเลสมันหนา กิเลสมันหยาบ มันก็แสดงของมันแบบนั้นแหละ

เวลาปฏิบัตินะ ทุกคนจะบอกว่าคนที่หยาบคือคนที่อารมณ์รุนแรง ของเราเป็นคนนุ่มนวล เป็นคนอ่อนหวาน กิเลสเราจะไม่มี กิเลสเราจะเบาบาง...นี่เป็นความคิด เป็นทางวิทยาศาสตร์ที่เรามองเห็นด้วยมารยาทสังคม เวลามารยาทสังคม เราดูเราเห็นว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี เราก็มีมารยาทสังคมนั้นนะ นี่กิเลสมันจะพาลอยตัว มันจะลอยล่องลอยไปโดยขาดสติ

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ เราก็ต้องปฏิบัติมาจากสันดานดิบของเรานี้ สันดานดิบมันก็เกิดกับจิตของเรา ถ้าสันดานดิบของเรานั้นเป็นแบบใด ถ้ามันตรงกับสันดานดิบของเรา ถ้าเราพุทโธได้ เราต้องบังคับพุทโธๆๆ เลย ถ้ามันพุทโธแล้วมันเครียด มันทำแล้วไม่ได้ผล เราใช้ปัญญา

อบรมสมาธิ เราก็ใช้ปัญญาของเรา อานาปานสติ ทำสิ่งใดเราฝึกหัดใจของเราเข้ามาเพื่อผู้ความสงบระงับ ถ้าจิตสงบ สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าจิตมันสงบแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญาของเราไป

เวลาที่ใช้ปัญญาๆ ปัญญาที่เราใช้ในปัจจุบันนี้ ปัญญาที่เราตรึกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรึกในธรรมๆ พระโมคคัลลานะเวลาง่วงเหงาหาวนอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ตรึกในธรรมๆ ตรึกในธรรมเพราะต้องเอาจิตใจของเรามาตีแผ่ เอาจิตใจของเรา คูลี เวลาเราจะใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเสวย มันเสวย มันเกาะเกี่ยวกับสัญญาอารมณ์ไปทั้งหมดเลย แต่มันอ่อนแอ อ่อนแอมันเลยยึดมันถือมันของมันไปไง แต่ถ้าเราใช้สติปัญญา แยกแยะมัน เราดูเราเห็นของเรา เราดูเราเห็นของเรา เวลาเราตรึกในธรรมๆ เพราะเราต้องการเอาใจของเรามาตรวจสอบ ตรวจสอบเพื่อความสงบระงับเข้ามา

ถ้ามันสงบระงับเข้ามา เราใช้ปัญญาๆ ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาของมนุษย์ ปัญญาของสัตวชาติญาณไง ถ้ามันสงบเข้ามาแล้ว เวลาเราจะออกฝึกหัดใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าเป็นภวานามยปัญญา ภวานามยปัญญาคือการจะชำระล้างกิเลสแล้ว ภวานามยปัญญาเป็นธรรมจักร ธรรมจักรที่จักรมันจะเคลื่อน คำว่า “จักรมันเคลื่อน” เวลาถ้ากิเลสมันลอยตัว มันไม่เข้าสู่จิต กิเลสมันลอยตัว มันส่งออกหมด มันส่งออกไป มันทอดทิ้งหัวใจของเรา มันปล่อยหัวใจของเรา ถ้าเป็นทางโลก เป็นบุคคลาธิษฐาน เป็นทางชุมชน เป็นรัฐ เป็นอำเภอ เป็นจังหวัด ถ้าผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เขาลอยตัวของเขา เขาไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย มันจะให้แต่โทษกับชุมชนนั้น จิตใจของเราถ้ากิเลสมันพาลอยตัว มันอ้างอิงว่ามันรู้ธรรม มันอ้างอิงว่าเป็นชาวพุทธ มันอ้างอิงไปหมดแหละ แต่มันส่งออก

แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา ทำตามหน้าที่ ผู้ใดมีหน้าที่ แล้วทำตามหน้าที่นั้นให้สมกับเรามีหน้าที่ เราเป็นนักปฏิบัติ เราต้องปฏิบัติตามความเป็นจริง เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้คำปริกรรม พุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ทำตามหน้าที่ ถ้าทำตามหน้าที่ มันเข้าสู่สงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามาแล้ว จิตสงบแล้วเราพยายามค้นคว้า ถ้าค้นคว้านะ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่สมาธิ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน นี้เป็นบาทฐาน เป็นพื้นฐาน ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานจะเกิดที่ไหน ถ้าจิตมันไม่สงบ มันก็ส่งออกหมดแหละ มันรู้ไปตามสัตวชาติญาณ นี้กิเลสมันพาลอยตัว แล้วจะไม่มีสิ่งใด เพราะปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติธรรมโดยการคาดการหมาย การจินตนาการ การ

คาดหมายของตัว มันไม่เป็นธรรม มันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลก แต่ถ้ามันเป็นธรรมๆ ละ ถ้ามันจะเป็นธรรม ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วเรออก เรารำพึง ถ้าคนมีอำนาจวาสนา เวลาเห็นกาย มันจะเห็นของมันโดยสัญจรธรรม เห็นกายนะ มันจะสะท้อนหัวใจมากถ้าเห็นกาย

คนเรานะ คุณติ คำว่า “เห็นกายๆ” ทางวิทยาศาสตร์ของเราทางโลก เราก็มองเห็นว่าเห็น กายทั้งนั้นแหละ เวลานั้นปฏิบัติให้ไปเที่ยวป่าช้าๆ ให้เห็นกายนอก เพราะการไปดูซากศพนะ จิตใจของเราเวลามันคือมันค้ำ เราเอาไว้ไม่ได้ไง เราเอาใจของเราสู่ความสงบระงับนี้ทำได้ยาก การภาวนารักษาใจให้มันสงบมันทำได้ยาก พอทำได้ยาก เราบังคับตัวเราเองเข้าไปสู่ป่าช้า ไปดู ซากศพ ไปดูซากศพ บังคับไม่ให้มันคิดนอกเรื่องนอกราว เอาสิ่งนั้นเพื่อต่อรองกับกิเลสของเรา ใจ ถ้ามันต่อรองกับกิเลสของเรา ถ้าไม่ภาวนาต้องทำอย่างนั้น ถ้าทำอย่างนั้น มันออกรู้ ออกไป ทำอย่างนั้นมันก็ไม่มี ไม่คิดฟุ้งซ่าน เพราะอะไร เพราะเราอาศัยความกลัว อาศัยสิ่งนั้นเพื่อมา ดูแลใจเรา เราบังคับ เราบังคับเพื่อไปดูอย่างนั้น นี้ดูกายนอก

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ เวลามันเห็นของมันตามความเป็นจริงนะ เพราะเวลาเขาไป เที่ยวป่าช้านะ ถ้าจิตสงบแล้วให้ไปเที่ยวป่าช้า ถ้าดูภาพนั้นแล้วหลับตา ถ้าภาพนั้นเกิดนิมิต อุกคหนิมิตให้เรากลับมา แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญาในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สิ่งที่มันเห็นตามความ เป็นจริง ถ้ามันเป็นความจำมันจะเป็นอวิชา สิ่งถ้ามันไม่เห็นตามความเป็นจริงนะ คุณติ ถ้ากิเลส มันหลอกมันเป็นอวิชา ถ้ามันเป็นอวิชาคือความไม่รู้ สิ่งที่ไม่รู้ ไม่รู้แล้วมันเป็นธรรมได้ อย่งไรละ จิตมันสงบแล้วมันไม่รู้ได้อย่างไร อะไรไม่รู้ละ ถ้าอวิชา เวลาอวิชาความไม่รู้แล้ว จะศึกษาธรรม ความไม่รู้แล้วพิจารณาไป มันไปไม่ได้ไง

แต่ถ้าเป็นวิชาละ ถ้าเป็นวิชานะ เป็นวิชา คุณติ กุศล-อกุศล ถ้ามันเป็นกุศล กุศลเป็น คุณงามความดี กุศลเป็นความถูกต้องดีงาม ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันจริง เพราะจิตมันสงบแล้วมันไม่ลอยตัว มันเป็นความจริง แล้ว เพราะมันมีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน ถ้าสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน สัมมาสมาธิ ออกคั่นคว่าในสติปัฏฐาน ๔ ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้ามันเป็นความจริงมันจับต้อง ของมันได้ ถ้ามันจับต้องของมันได้ ถ้ามันจับต้องแล้วเวลาเราใช้ปัญญาขึ้นมา เวลาปัญญาเราใช้ ปัญญาแล้ว ปัญญาที่มันถูกต้องดีงามมันก็เป็นธรรม มันก็เป็นวิชา

ถ้าเวลาเราใช้ปัญญาของเราแล้วสมาธิมันเสื่อมลง ถ้าเราเสื่อมลง สมุทัยมันบวกลงเข้ามา อวิชชา กิเลสมันบวกลงเข้ามา มันก็เป็นกิเลส เวลามันเป็นกิเลสนะ ขณะที่เราใช้ปัญญาของเราแล้ว เราคิดว่ามันเป็นวิชาหรือเป็นอวิชา ถ้ามันเป็นอวิชา ถ้าสมาธิ ตัวสมาธิ ถ้าสมาธิไม่มีกำลัง มันเป็นอวิชาเพราะกิเลสมันบวกลงเข้ามา กิเลส สมุทัยมันซ้อนทับทีละ กิเลสมันซ้อนทับทีละ

ฉะนั้น เวลาที่เราจิตสงบแล้วเราเห็น เราจับสติปัฏฐาน ๔ ได้ จับสติปัฏฐาน ๔ ด้วยอำนาจ วาสนา ด้วยจิตของคน เห็นใหม่ กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าเวลาเราจับ เราพิจารณา กาย พิจารณา เวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ถ้าเราพิจารณาของเรา ถ้ามีกำลังของเรา เราพิจารณาของเรา มันก็เป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมนะ ทีนี้พิจารณาแล้ว พอสมาธิมันอ่อนลง สมาธิมันใช้กำลังไปมาก แล้วมันอ่อนมันเพี้ยน เวลาพิจารณาไปแล้วกำลังมันไม่พอ สมุทัยมันก็ซ้อนเข้ามา สมุทัยมันซ้อนเข้ามา ถ้ามันซ้อนเข้ามา ตัวสมาธินี้แหละ ตัวกำลังนี้แหละมันเป็นการวัดว่าถ้ากำลังเราดี กำลังเรามี มันจะเป็นวิชา เป็นวิชาเพราะอะไร เพราะคนมีกำลังใจใหม่ คนมีทุน คนมีกำลังจะทำสิ่งใดก็ได้ แต่ถ้าคนไม่มีทุน ไม่มีสมาธิ ไม่มีสิ่งใด เราจะทำสิ่งใดเราต้องกู้ต้องยืม เราต้องกู้ต้องยืม

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราใช้ปัญญาไปแล้ว ถ้าเรามีทุน เรามีกำลังของเรา เราคิดด้วยความสดชื่น เราพิจารณาของเราด้วยความแจ่มแจ้ง เราพิจารณาของเราด้วยคุณธรรมของเรา แต่ถ้าจิตใจ สมาธิมันอ่อนลง คนกู้ยืมมามันเสียดอกเบี้ย มันเสียดอกเบี้ย มันข้าวปากถุง มันเสียทุกอย่างหมดแหละ เพราะอะไร เพราะเราไม่มี แต่เราคิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ สิ่งนี้เป็นธรรม ถ้าทางธุรกิจของเขาทำได้ เวลาเขากู้ยืมมา กู้ยืมมาเพราะถ้าธุรกิจของเขามีความคล่องตัว กู้ยืมมามันก็เป็นประโยชน์กับเขา นี่ทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมล่ะ ถ้าเป็นทางธรรมขึ้นมา เรากู้ยืมมามันจะเสียดอกเบี้ย มันเสียต่างๆ แล้วถ้ากู้แล้วเขาไม่เปิดปากถุงล่ะ

นี่เหมือนกัน เวลาเราพิจารณาของเราไปแล้ว ถ้ามันพิจารณาไปมันไม่เป็นความจริงล่ะ ไม่เป็นความจริง เห็นใหม่ เวลากิเลสลอยตัวก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ แต่เวลาปฏิบัติไป เวลาวิชามันชักนำ การใช้ปัญญาของเรามันก็ไม่สามัคคี มันก็ไม่รวมตัว ถ้ามันรวมตัวขึ้นมา เราจะมีสติปัญญาอย่างไร เราจะแยกแยะอย่างไร นี่ไง ครูบาอาจารย์ท่านประพาศปฏิบัติมา ต้องล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้

คนปฏิบัตินะ มันมีเจริญแล้วเสื่อม ถ้ามันมีความเจริญ เจริญที่ไหน คุณติ เวลาบ้านเมืองเจริญ เขาเจริญที่วัตถุ เขาสร้างสิ่งใดที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง มันเป็นความเจริญของเขา แต่เวลาในการ

ปฏิบัตินะ ใครมีความสงบสงัดได้มากกว่า ใครใช้ปัญญาได้กว้างขวาง แล้วเวลาใช้ปัญญาไปแล้ว ปัญญาที่เข้าไปเห็นสัจจะความจริงในใจของผู้ปฏิบัติ นั้น ความเจริญมันอยู่ที่นี้ มันอยู่ที่นี้เพราะอะไร ถ้าจิตสงบนะ มันมีความสุข มีความสุขมีความสงบนะ เราอยู่ที่ไหนมีแต่ความเข้มข้น มีแต่ความแจ่มใส อยากอยู่ที่นั่น เพราะอะไร เพราะผู้ที่ปฏิบัติ ปฏิบัติที่ไหนก็แล้วแต่ เราได้ผลจากที่ไหน สิ่งนั้นจะฝังใจมากนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ เวลาครูบาอาจารย์ของท่านปฏิบัติที่ไหน สิ่งใดถ้าปฏิบัติที่ไหนแล้วได้ผลขึ้นมา ท่านจะเห็นคุณที่นั่นมาก จิตใจของเรา ถ้ามันมีความสงบ มันมีความสุขอย่างนั้นแหละ มันฝังใจ ถ้ามันฝังใจนะ เวลาเราฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาปัญญามันพิจารณาไปแต่ละขั้นแต่ละตอน พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลามันปล่อยวาง สิ่งที่ปล่อยวางมา มันฝังใจนะ ถ้ามันฝังใจ ฝังใจแล้วกิเลสมันขาดไปใหม่ละ อย่าให้กิเลสมันพาออกนอกกลุ่มนอกรทางนะ

เวลากิเลสมันลอยตัวมันไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย ทำสิ่งใดมันไม่เข้าสู่สังขารเลย แต่เวลาปฏิบัติไปแล้ว วิชากับอวิชามันระหว่างกิเลสกับธรรมที่มันแข่งขันกัน เวลาเราใช้ปัญญาไปแล้วมันจะมีการแข่งขันในหัวใจของเรา ระหว่างกิเลสกับธรรมมันแข่งขันในใจเรา ถ้ามันแข่งขันเรามีสติปัญญาพร้อมไหม ถ้าเรามีสติปัญญาพร้อม ถ้าเราปฏิบัติแล้วมันได้ผล ได้ผลเพราะปฏิบัติไปแล้วมันปล่อยวาง พิจารณาสิ่งใดแล้วมันเหมือนกับมิดที่มันคมกล้า ฟันสิ่งใดนี้ขาดเป็นชิ้นเป็นตอนเข้าไป พิจารณาสิ่งใดมันปล่อยมันวาง มันขาด มันชำระล้างในหัวใจมันสะอาดเข้าไป มันแว้งว้างไปหมดเลย แต่พิจารณาไปแล้วมันไม่จบ ไม่จบเพราะว่าสิ่งที่มันปล่อยวางนั้นมันเป็นตังคปหาน

การปฏิบัติ ปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่าเพื่ออะไร? เพื่อตรวจสอบใจของเรา ถ้าหัวใจของเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะไม่มีต้น ไม่มีปลาย แก่นของกิเลสร้ายนัก เวลาเราปฏิบัติ เราจะชำระล้างกิเลส เราพยายามจะต่อสู้กับมัน แล้วกิเลสมันคืออะไรละ กิเลสมันคืออวิชา กิเลส เห็นใหม่ คุณิ พญามารๆ อยู่ในหัวใจของเรา มันครอบครองใจของเรามากี่ภพกี่ชาติ

แต่ในชาติปัจจุบันนี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา แล้วเรามีครูมีอาจารย์ไง ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เราก็เริ่มต้นที่จะต่อสู้กับมันในหัวใจของเรา เราจะเริ่มต้นต่อสู้

กับมันในภวาสวะ ในภพ ในปฏิสนธิจิต ในฐานะของใจ แล้วในฐานะของใจ คนที่ไม่มีครูบาอาจารย์ เวลาปฏิบัติไป ปฏิบัติไปด้วยความรู้สึกนึกคิด กิเลสมันพาลอยตัว มันเป็นสัญชาตญาณของจิตเท่านั้น มันไม่เข้าสู่จิตใจ

แต่เพราะเรามีครูบาอาจารย์ใช้ใหม่ ครูบาอาจารย์เราทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจเรามันสงบระงับเข้ามา มันจะเข้าสู่จิตจิต มันจะเข้าไปสู่ภวาสวะ เข้าไปสู่ภพ เข้าไปสู่ที่อยู่ของกิเลส ถ้าที่อยู่ของกิเลส กิเลสมันหวงแหนที่อยู่ของมัน ทำความสงบก็ทำได้ แสนยาก เพราะเราดูแลรักษาด้วยมีสติมีปัญหา เราพยายามรักษาความสงบของใจของเราให้มันคงขึ้นมา ถ้ามันคงขึ้นมาแล้ว พอจิตมันสงบแล้ว ศีล สมาธิ ออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าออกฝึกหัดใช้ปัญญา เริ่มต้นการฝึกหัดใช้ปัญญาจะใช้อย่างไร ปัญญาจะไปใช้ที่ไหน

หลวงตาท่านบอกว่าปัญญาต็มแกงกินไม่ได้ ปัญญาต็มแกงกินไม่ได้ ปัญญาเขาเอาไว้ชำระล้างกิเลส เวลาเรามีปัญญาๆ เรามีปัญญาของกิเลสไป เวลาเรามีปัญญา ปัญญาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปัญญาที่เราเรื้อคันขึ้นมา ปัญญาที่เราศึกษามา มันเป็นปัญญาของกิเลส แล้วก็พาลอยตัว พาว่าพารู้พาเห็นไป

ปัญญาเขาไว้ฆ่ากิเลส ปัญญาต็มแกงกินไม่ได้ ปัญญามาฟาดฟันกับมัน ถ้าฟาดฟันกับมันใครเป็นคนจะได้อาวุธชิ้นนี้ ถ้าอาวุธชิ้นนี้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามามันถึงได้อาวุธชิ้นนี้ไป ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันได้อาวุธชิ้นนี้ แล้วอาวุธชิ้นนี้ คุณ ศีล สมาธิ ปัญญา เอาไว้ชำระล้างกิเลส แต่ถ้ามันเป็นอวิชชาละ เวลาจิตมันเจริญแล้วเสื่อมๆ จิตเป็นสมาธิขึ้นมา เวลามันเสื่อมลงขึ้นมา อาวุธชิ้นนี้มันไปอยู่กับกิเลส กิเลสมันกลับได้อาวุธนี้ไป

คุณ เวลาเราพิจารณากัน คุณ เราเทียบเคียงธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเทียบเคียงธรรมชาติของครูบาอาจารย์ของเรา แล้วธรรมชาติของเรามันเกิดใหม่ละ อาวุธชิ้นนี้มันควรจะชำระล้างกิเลส อาวุธชิ้นนี้ไม่ควรมาทำลายเราเลย อาวุธชิ้นนี้มันไม่ควรมาทำลายมาเหยียบย่ำหัวใจเรา เวลาปฏิบัติไปทำไมล้มลุกคลุกคลานล่ะ ล้มลุกคลุกคลาน “ปัญญาก็ใช้แล้ว ศีลก็ได้ใช้แล้ว สติก็ได้ใช้แล้ว สมาธิก็ได้ใช้แล้ว ปัญญาก็ใช้แล้ว ทำไมมันไม่ประสบความสำเร็จเสียที”

มันจะประสบความสำเร็จ มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันตสิทธินิโกล เรารู้โดยหัวใจของเรา ความลับไม่มีในโลก ในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อานนท์ ไม่มีกำมือในเรา” ศักดิ์ธรรมนี้ของจริงทั้งนั้นแหละ ศักดิ์ธรรมนี้ของจริง แต่กิเลส กิเลสมันอ้างอิง กิเลสไปปก

ฉายมา แล้วมันพาลอยออกจากจิติจิต ลอยออกจากภวาสวะ ลอยออกไปสู่วิญญูะ ลอยออกไปสู่โลก ไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง เราจะเข้าสู่สังขารของเรา เราจะเข้าสู่ความจริงของเรา ถ้าเข้าสู่ความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาอย่างนี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เราเองเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะล้มลุกคลุกคลานแค่ไหน เราเป็นคนที่มีความอหิวาสนา เราเป็นคนที่มีความลมหายใจเข้าและลมหายใจออก แล้วมีสติปัญญาที่จะค้นคว้าหาใจของเรา

ถ้าหาใจของเรา ถ้าจิตมันสงบแล้วเราใช้ปัญญาของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญาไป ปัญญาที่เราใช้มาแล้ว ปัญญาที่เป็นปัญญาอบรมสมาธิเราก็ฝึกหัดใช้มา มันจะต่อเนื่องกันไป พอมีสมาธิขึ้นมาแล้วมันจะต่อเนื่อง เพราะปัญญาเราฝึกหัดใช้อยู่แล้ว เพราะเราตรีกในธรรมๆ พอมีสมาธิขึ้นมาสมาธิมันเป็นการยืนยัน สมาธิ เพราะสมาธิทำให้ผ่องแผ้ว สมาธิทำให้จิตใจปลอดโปร่ง สมาธิเวลาเกิดปัญญาขึ้น ปัญญาที่เราตรีกในธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่นำมาเป็นสัญญา เวลาเราศึกษามันซาบซึ้งๆ มันเป็นเรื่องหนึ่ง

แต่เวลาจิตมันสงบแล้วเวลาเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญามันฟาดฟัน นี้อารูที่เรามาได้มา คิดสมาธิ ปัญญาที่เราได้มา ปัญญาที่ได้มามันเป็นภวานามยปัญญา เวลามันฟาดฟันไปกับกาย ไปกับเวทนา ไปกับจิต ไปกับธรรมที่มันยึดมั่นถือมั่นของมัน แล้วมันแยกแยะของมันนะ เวลามันฟาดฟันไปแล้วถ้ามันสมควรของมัน มันปล่อยวางๆ นี้นะทั้งคปทาน แล้วมันมีความสุขๆ ความสุขจากสมาธิเรื่องหนึ่ง ความสุขกับการที่เกิดปัญญามันสุขมากกว่า แล้วมันยืนยันด้วย พอยืนยัน นี้นิจิตเจริญ

เวลาจิตมันเสื่อม จิตมันเสื่อม เวลาพิจารณาไปแล้วจะพิจารณาซ้ำๆ พิจารณาทำต่อเนื่องไปทำไมมันไม่ต่อเนื่องมา ทำไมมันขาดช่วงไป ทำไมทำแล้วมันล้มลุกคลุกคลาน

เราต้องหาสมควรของเรา ถ้ามันพิจารณาแล้วมันปล่อยมา มันปล่อยวางเป็นตทั้งคปทาน แล้วเราก้าวหน้าไปไม่ได้ เราก็ต้องหาจุดเริ่มต้นของเรา หาจุดเริ่มต้นของเรา เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เจริญอย่างไร ถ้ามันหาจุดเริ่มต้นของเรา เรากลับไปทำความเข้าใจอย่างเดียวกลับไปทำความเข้าใจของใจให้จิตใจมันเข้มแข็ง ให้จิตใจมันสดชื่นดิงามขึ้นมา แล้วกลับมาถือคั่นของมันใหม่ ถ้าถือคั่นของมันใหม่ มันจับต้องได้ เราก็จับต้อง

ถ้าจับต้องไม่ได้ เราก็ต้องเปลี่ยนสถานที่ เราวิเวกออกไป เราหาครูบาอาจารย์ หาอุบาย
วิธีการ นี่มันพลิกแพลง ถ้าจับปาทิปัญญา เวลาจับได้แล้วพิจารณา มันขาดเลย มันก็อยู่ที่อำนาจ
วาสนา อำนาจวาสนาของคนที่เขาสร้างบุญกุศลของเขามา แต่ของเรา ของเรา เราสร้างมาอย่างไร
ก็แล้วแต่ สิ่งที่เราต้องเผชิญคือเผชิญกับใจของเรา เผชิญกับกิเลสของเรา

ฉะนั้น ในการปฏิบัติขึ้นมา เราต้องปฏิบัติในหัวใจของเรา แล้วขณะที่ทำ คุณติ ปัญญา มัน
เคลื่อน ถ้ามันเคลื่อนไป เคลื่อนต้องมีสติปัญญาจับต้อง ปัญญา มันเคลื่อน มันมีสติปัญญาอย่างไร
ปัญญา มันเคลื่อน คุณติ ถ้ามันเป็นอวิชา ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญากิเลส กิเลสมันพาใช้ มันเป็น
อกุศล แต่ถ้ามันมีสมาธิละ มีสมาธิมันเป็นปัญญา ปัญญาที่เราพิจารณาแล้วมันวางได้ มันวางได้
มันก็มีความสุข มีความสุขเวลามันคลายตัวออกมา ถ้ามันจับได้ จับแล้วพิจารณาต่อเนื่องกันไป
ซ้ำๆ ซากๆ

คำว่า “ซ้ำๆ ซากๆ” มันต้องสั่งสอน สั่งสอนสิ จิตเวียนว่ายตายเกิด แก่นของกิเลสมันฝัง
ใจ ฝังลึก อนุสัยมันนอนมากับใจตลอด เวลาเรามีปัญญาขึ้นมา ตรวจสอบกัน แยกแยะกันเพื่อสั่ง
สอนให้จิตนี้มันฉลาดขึ้นมา ที่ลุ่มหลงอยู่ที่นี่ลุ่มหลงอะไร ที่ลุ่มหลง ที่ยอมจำนนอยู่ที่นี่ ถ้าเรายอม
จำนนอยู่ที่นี่ จิตใจเราจะพ้นจากกิเลสไปได้อย่างไร ถ้าเรายอมจำนนอย่างนี้ เราจะข้ามพ้นมันไปได้
อย่างไร

ถ้าเราจะข้ามพ้นมันไปได้ เราต้องมีสติปัญญาต่อสู้กับมันสิ ต่อสู้กับอวิชา ต่อสู้กับพญา
มาร ต่อสู้กับพญามารด้วยธรรมจักร ด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา แยกแยะต่อสู้กับมัน เวลาลง
ไปสู่สัจจะความจริงมันลงสู่สัจจะความจริง มันมีการกระทำแบบนี้ มันไม่ลอยตัวไป

เวลาเขาลอยตัวทางโลกเขาลอยตัวเพราะเขาไม่รับผิชอบของเขา เขาไม่รับผิชอบตาม
หน้าที่ของเขา เราเห็นแล้วเราก็สังเวชกัน แต่เวลาใจของเรา ใจของเราถ้ามันประพฤติปฏิบัติตาม
ความเป็นจริงขึ้นมา เราไม่ให้มันลอยออกมา ไม่ให้กิเลสพาลอยตัวออกไปจากใจดวงนี้ เพราะถ้า
ออกจากใจดวงนี้ ออกจากภวาสวะ ออกที่อยู่ของกิเลสไป เราจะชำระล้างกิเลสที่นี้

กิเลสของคนอื่น ความรู้ความเห็นของคนอื่น เขาจะคุณธรรมมากน้อยขนาดไหนก็สาธุ!
เป็นคุณธรรมของเขา เป็นผลการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงของเขา แต่ของเราเวลาเรา
ปฏิบัติ เราพึงธรรมๆ พึงธรรมขึ้นมา สาธุ! เป็นคติเป็นแบบอย่างเพื่อจะมาพัฒนาใจของเรา แล้ว
ถ้าเราปฏิบัติของเรา ถ้ามันไปตรงกับสัจธรรมอันนั้น ตรงกับวิธีการอย่างนั้น มันก็เป็นอำนาจ

วาสนาของเราที่เราทำได้จริง แต่ถ้าเราปฏิบัติของเรา ถ้าเราทำของเรา เราเอาสิ่งนั้นมาเป็นคติ
 ธรรมของเรา เราปฏิบัติของเราเพื่อผลประโยชน์กับเรา ฉะนั้น ผลประโยชน์กับเรา เราจะมาดูแล
 รักษาใจของเรา

สิ่งที่เขาทำได้มากน้อยขนาดไหนมันก็เป็นผลประโยชน์ของบุคคลคนนั้น แต่ถ้าจะเอา
 ความจริง เราต้องดูแลใจของเรา ถ้าดูแลใจของเรา ชั้นของสมาธิ ชั้นของให้หัวใจมันรับผิดชอบ
 ให้มันสมกับตำแหน่งหน้าที่ ถ้ามันมีหน้าที่สิ่งใด ถ้าสติมันทำงาน ถ้าเราจะทำความสงบของใจ
 เรามีสติ มันก็ทำเต็มกำลังของสติ ถ้าสติมันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ สติมันใช้คำบริกรรม ถ้าเกิด
 สมาธิขึ้นมา เพราะมีสติ มันมีสมาธิขึ้นมา ทำตามเหตุตามผล รับผิดชอบตามความเป็นจริง เราไม่
 ลอยตัวออกไปรับรู้ให้ส่งออกไป

ถ้ามันเป็นความจริงแล้วฝึกหัดพิจารณาเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญามันยืนยันแล้ว ปัญญามัน
 ยืนยันเพราะเราพิจารณาแล้วมันเป็นความจริงกับเรา เรารู้เราเห็นของเรา เราเป็นคนทำของเรา
 ธรรมะส่วนบุคคลๆ เพราะมันรู้มันเห็นกลางหัวใจ ถ้ามันรู้มันเห็นกลางหัวใจ นั่นนะ กิเลสมัน
 โดนฟาดฟันแล้ว กิเลสมันโดนเบียดเบียนโดนขับไสแล้ว แล้วกิเลสมันโดนขับไสมันหลบหลีก
 ไป มันหลบหลีกไป พอพิจารณาแล้วมันปล่อย่างๆ กิเลสมันหลบออกข้าง กิเลสมันหาที่ซ่อน
 มัน กิเลสมันไม่ยอมแพ้ ถ้ากำลังของธรรมมันเข้มแข็งขึ้นมา กิเลสมันก็หลบหลีก หลบหลีกหลบ
 ซ่อนเพื่อรอเวลาที่จะตีกลับนะ

ศีล สมาธิ ปัญญา อาวุธ ธรรมอาวุธมันอยู่กับวิชาหรืออยู่กับอวิชา ถ้าอยู่กับวิชา วิชา
 พาใช้ อยู่กับวิชาเป็นธรรม เป็นธรรมแล้วพิจารณาแยกแยะไป อยู่กับอวิชา อวิชาคือความไม่
 รู้ อวิชาคือความลุ่มหลง อวิชาคือความไม่รู้ แล้วอวิชาคือความไม่รู้ มันอาศัยปัญญา อาศัยศีล
 สมาธิ ปัญญา ปัญญามันคืออะไร? ปัญญามันคือปัญญาความจำใจ อาศัยสิ่งนั้นหลอกล่อให้จิต
 ของเราลุ่มหลงไปกับมัน ถ้าระหว่างกิเลสกับธรรมมันแข่งขันกัน เราจะมีสติปัญญาแยกแยะ
 อย่างไร พิจารณาอย่างไรเพื่อประโยชน์กับใจดวงนี้

เวลาว่าพิจารณาซ้าๆ เพื่อฝึกสอน แก่นของกิเลสๆ พิจารณาของมันให้มันรู้แจ้ง ถ้ารู้แจ้ง
 ซ้าแล้วซ้าเล่า กิเลสมันอ่อนลงเบาลง อ่อนลงเบาลง พิจารณาย่อยขึ้น พิจารณาซ้าพิจารณาซาก
 จนถึงที่สุดเวลามันขาด อาการเวลาขาด ขณะจิตของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน คำว่า “ไม่
 เหมือนกัน” เพราะอยู่ที่อำนาจวาสนา ถ้าอำนาจวาสนา คนที่สร้างอำนาจวาสนามาก ขณะที่

รุนแรงมันกระเทือนหัวใจรุนแรงมาก มันเกิดขึ้นท่ามกลางหัวใจ คนที่อำนาจวาสนापานกลาง มันชำระล้างโดยปานกลาง ความรับรู้มันรับรู้เด่นชัด แต่เวลาคนที่อำนาจวาสนามันสูงขวิปีสสโก มันขาดไปโดยไม่มีอะไรสะเทือนหัวใจรุนแรง นี่ขณะจิตมันแตกต่างกันด้วยอำนาจวาสนา ฉะนั้น ด้วยอำนาจวาสนา ขณะจิต ความรุนแรง ผลกระเทือนของใจแตกต่างกัน แต่ถ้ามันขาด ขาดเหมือนกัน

เวลาพิจารณาในอริยสัจ ในทุกข์ ในสมุทัย ในนิโรธ มรรค เวลาจิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ มันสัจจะอันเดียวกัน จะพิจารณาทางไหนก็แล้วแต่มันอันเดียวกัน เพียงแต่ขณะมันแตกต่างกัน ขณะมันแตกต่างกันเพราะอำนาจวาสนาของจิตแต่ละดวงมันไม่เหมือนกัน การสร้างอำนาจวาสนาของจิตแต่ละดวงมามันไม่เท่ากัน ทีนี้มันไม่เท่ากัน ให้มันเป็นความจริงเถอะ ถ้าเป็นความจริงแล้วมันพูดได้

ถ้าเป็นความจริง ความจริงก็คือความจริง ถ้าความจริงมันเป็นความจริงขึ้นมาเนะ เวลามันขาด กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ พิจารณาขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ขั้น ๕ สักกายทิฎฐิมันต้องขาดออกไป เวลาขาดออกไป สังโยชน์มันขาดออกไป ถ้ามันขาดออกไป นี่มันเป็นความจริงแล้ว ถ้ามันเป็นความจริง เป็นอกุปปิธรรม สิ่งนี้เป็นอกุปปิธรรมนะ

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ที่ว่าเป็นอนัตตา เป็นไตรลักษณ์ต่างๆ มันเป็นทางเดินของจิตทั้งนั้นแหละ สิ่งที่เป็นทางเดินของจิตนะ เป็นทางเดิน จิตที่มันพิจารณาของมันไป จิตนี้ อวิชาสิ่งที่เป็นกิเลสเหนียวแน่นแก่นของกิเลสมันครอบงำใจดวงนี้ ถ้าครอบงำใจดวงนี้ เราเอาจิตมาตรวจสอบ ดูสิ เวลาทำความสงบของใจเข้ามา เราก็มาแยกแยะตรวจสอบขึ้นมาเพื่อให้มันปล่อย่างๆ เข้ามา เพื่อให้มันเป็นจิตเดิมแท้ จิตนี้ส่องใสๆ เวลามันพิจารณาไปแล้ว ความส่องใสนั้นมันก็มีเชื้อไขของอวิชาทั้งนั้นแหละ แล้วเราพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ พิจารณาของมันไป เวลามันขาด เวลามันขาด สังโยชน์มันขาด

ถ้าสังโยชน์มันขาด สักกายทิฎฐิ วิจิจฉนา สิลัพพตปรามาส เวลามันขาดออกไปแล้วมันเป็นความจริงของมัน มันเป็นอกุปปิธรรม สิ่งที่เป็นอกุปปิธรรมมันไม่ใช่ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา มันเป็นอกุปปิธรรม อฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง มันเป็นอนัตตาได้อย่างไร อนัตตาเป็นทางเดินของจิต จิตนี้มันต้องเดินของมันไป พิจารณาของมันไป มันเปลี่ยนแปลงของมันไป มันย่อยสลายของ

มันไป แต่เวลามันเป็นอกุปปิธรรมแล้วมันคงที่ของมัน ถ้าคงที่ มันเหมือนกันตรงนี้ไง ขณะจิตแตกต่างกัน ผลของมันเหมือนกัน

แล้วอำนาจวาสนาของคน เวลาอำนาจวาสนาเรามี เวลาอำนาจวาสนาเรามีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อนาคตังสญาณ รู้ทั้งโลกนอก-โลกใน รู้ไปหมดเลย ครูบาอาจารย์เราที่ปฏิบัติขึ้นมา เวลาสิ้นจากทุกข์ไป โลกในชัดเจนมาก

โลกนอก โลกนอก โลกนอกคือโลกทัศน์ ถ้าโลกในละ โลกใน คุณวาสะวะ ภพนี้ไง โลกในคือโลกหัวใจใจ มนุษย์ สัตว์มนุษย์ใจ สิ่งที่เป็นโลกใน ในนั้นถ้าชำระล้างกิเลสในหัวใจแล้ว มันจบสิ้นกันที่นั่น ถ้ามันจบสิ้นกันที่นั่นมันเป็นความจริงที่นั่น นี่คือความจริง

ถ้าความจริงกิเลสไม่พาลอยตัว ลอยตัวไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย ไม่รับผิดชอบสิ่งใดเลย แล้วเขาจะไม่มีอะไรอยู่ในหัวใจเลย แต่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป เราต้องลงสู่ตามตำแหน่งหน้าที่การงานตามความเป็นจริงอันนั้น เราจะทำความสงบของใจด้วยวิธีการใดเราก็พยายามทำของเรา เราพยายามทำของเราเป็นบาทเป็นฐาน เป็นพื้นฐานของเรา เราจะทำหน้าที่การงานสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ เราต้องมีตำแหน่งหน้าที่การงานนั้นเราถึงจะทำงานนั้นได้ อย่างเช่นทางโลก เราไม่ใช่ผู้เสียหาย เราจะฟ้องใครไม่ได้หรอก ถ้าเราเป็นผู้เสียหายโดยตรงเราฟ้องได้

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเรามันทุกข์มันยาก เราจะปฏิบัติตามความเป็นจริงในใจของเรา เราก็พยายามทำความสงบของใจเราเข้ามา เราไม่ให้กิเลสมันพาลอยตัวออกไปข้างนอก ถ้าเราทำตามความจริงของเราเข้ามา ความจริงมันเกิดขึ้น พอจิตมันสงบระงับเข้าไปมันจะไปสู่วิชา-อวิชา วิชา วิชา วิชาสังขารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือวิชา อวิชาคือหัวใจของเรา อวิชาพญามารมันอ้างอิงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ สมาธิ ปัญญา คือ สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่จะเกิดขึ้นให้กิเลสมันใช้ ให้กิเลสคืออวิชาพาใช้ อ้างอิง อ้างอิงให้เราลุ่มเราหลง เราผิดเราพลาดไป

ถ้าวิชาพาใช้ วิชา วิชาคืออะไร วิชาคือมีสติมีปัญญา มันก็เกิดวิชาขึ้นมา วิชา วิชาจากเรานี้ วิชาจากจิตนี้ เพราะเป็นวิชาของเราไง เป็นธรรมของเราไง คือ สมาธิเป็นของใคร เงินทองที่หามาเป็นของใคร เป็นของเราใช้ไหม เราล้มลุกคลุกคลานมาเพื่อทำความสงบของใจเข้ามา แล้วใจมันสงบเข้ามา สมาธิเป็นของใคร สมาธิก็เป็นของจิตดวงนี้ สมาธิเกิดจากจิตนี้ แล้วเวลาเกิดปัญญา ปัญญาที่เกิดจากจิตนี้ นี่ไง ถ้าวิชา วิชาที่เกิดจากฝึกหัด เกิดจากการฝึกหัด

สะสมขึ้นมาในใจของเรา ฝึกหัดทำขึ้นมาให้เป็นความจริง ต้องเป็นความจริงด้วย เพราะศีลสมาธิ ปัญญาเป็นความจริงมันเป็นมรรค

ถ้าเป็นมรรค มรรคมันเคลื่อนเข้าไป มรรคมันเคลื่อนไปมันก็บดทำลายอวิชชา บดทำลายกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของเรา ถ้ามันบดทำลายตัดหาความทะยานอยากในใจของเรา มันบดขึ้นมา คุณติ เวลาเขาบดสิ่งที่มีชีวิตมันบดแล้วมันเจ็บปวด แต่ของเราเวลามันบดขึ้นไป ยิ่งบดมันยิ่งว่าง ยิ่งบดมันยิ่งมีความผ่อนคลาย ยิ่งบดมันยิ่งมีกำลังใจ ยิ่งบดมันยิ่งมีความสุข เวลามันบดอย่างนี้มันบดขึ้นมา มันทำขึ้นมา มันทำขึ้นมา นี่ไง ธรรมะส่วนบุคคล ธรรมะของเราไง ธรรมะ คุณติ มันเป็นสัจจะ มันเป็นข้อเท็จจริง ผู้ใดมีตำแหน่งหน้าที่การงานใด ทำตามความเป็นจริงอันนั้น

นี่เหมือนกัน เราปฏิบัติตามความเป็นจริงอันนั้นมันก็เกิดสังขรณ์ขึ้นมา นี่ธรรมของเราๆ แล้วธรรมที่เกิดกับใจดวงใด มันก็ชำระล้างกิเลสในใจดวงนั้น ไม่สามารถเอาธรรมของใจดวงหนึ่งไปชำระใจดวงหนึ่ง เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านพูด จากใจดวงหนึ่ง จากใจของครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการมา นี่จากใจของท่าน ธรรมะของท่าน ยื่นมาๆ ยื่นมาโดยการเทศนาว่าการ ยื่นมา เห็นไหม หลวงปู่มั่นท่านเทศนาว่าการ มรรคผลนิพพานหยิบเอาได้เลย หยิบจับได้เลย เพราะในใจของหลวงปู่มั่นท่านเป็นธรรมทั้งแท่ง ท่านอธิบายธรรม กิริยาของธรรมในใจของท่าน แล้วเราก็มีใจเหมือนกัน เราก็มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน เราก็จะตะกายดาว จะหยิบเอาๆ ใจ

กิเลสมันพาลอยตัว หยิบเอาๆ หยิบเอาธรรมของหลวงปู่มั่นได้อย่างไร เราจะหยิบเอาใจฟ้าเปิดหมดเลย จะหยิบจับได้หมดเลย พอหยิบจับได้ก็เป็นธรรมของหลวงปู่มั่นไง ท่านเทศนาว่าการของท่าน เวลาท่านเทศน์จับ ฟ้าปิดเลย ฟ้าปิดแล้วเราทำของเราขึ้นมาสิ เราจะเปิดฟ้าในใจของเรา ถ้ามันเกิดขึ้น มันเกิดศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมา มันเป็นสมบัติของเราละ

ปัญญามันมาจากไหน เวลาปัญญาทางโลก ปัญญาการศึกษาามา ปัญญาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ได้ประกาศมาคนละใบสองใบ ใครจับขึ้นไหน ใครได้คุณธรรมมากน้อยแค่ไหน ได้กระดาศมาคนละใบ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมามันไม่มีกระดาศ ความจริงคือความจริง สัจจะคือสัจจะ อริยสัจจะมันเกิดขึ้นมาในหัวใจ นี่ใจ อริยสัจจะ ใจมันก้าวเดินมันเป็นทางเดินของจิต ทางเดินของหัวใจที่มันจะเดินเข้าไปสู่อริยสัจ มันกลั่น กลั่นออกมา กลั่น

หัวใจเราออกมาให้มันสะอาดให้มันส่องแผ้วฉิ่งมาจนเป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรม อฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง มันจะเป็นความจริงของมันอยู่อย่างนั้น เป็นความจริงเพราะสังขธรรม เป็นความจริง เพราะความจริง เป็นความจริง นี่สมบัติของเรา

สมบัติ คุณิ สมบัติที่เราหามา เราว่าเป็นสมบัติของเรา อตตสมบัติ มรรคผลในหัวใจเรา นี่อตตสมบัติที่แท้จริง เวลาเวียนว่ายตายเกิด เราไม่รู้ที่มาที่ไป แต่ขณะคนที่มีอกุปปธรรมในใจ มันจะเกิดมันจะตายไปไหนล่ะ สติมันพร้อมตลอด มันรู้มันเห็นของมันนะ คนเราเวลาขาดสติ ผลัวะ วูบ ตายเลย แต่ถ้าคนมีสติ มันจะวูบขนาดไหนสติมันพร้อม มันรู้ได้ล่ะ มันมีตลอด มันมาตลอด แล้วมันจะสงสัยไปไหนล่ะ มันมีสิ่งใดให้สงสัย มันไม่มีสิ่งใดให้สงสัย เพราะอะไร เพราะมันรู้เท่าหมด รู้เท่าหมด

แต่ที่เราปฏิบัติกันนี้ เราล้มลุกคลุกคลานอยู่เพราะมันไม่รู้เท่าไร เพราะกิเลสมันพาลอยตัวไง มันขาดช่วงกับจิตใจ แต่ถ้าทำความจริงแล้ว ถ้าจิตสงบก็เข้าไปสู่จิตนั้น แล้วเอาจิตนั้น ออกทำงาน ก้าวเดินไปในอริยสัจ กลั่นมันออกมาจากอริยสัจ ถ้ากลั่นมันออกมาจากอริยสัจมันก็เป็นผลงานของเรา ถ้าเป็นผลงานของเรา เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา มีครูบา อาจารย์คอยชี้แนะ แล้วเราจะปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา เราทำอตตสมบัติเพื่อสมบัติของเรา เอวัง